

Logor na Golom otoku - Titov »pakao Jadrana«

U njemačkim novinama **Die Welt** od 8. srpnja objavljen je tekst **Thomasa Rosera** »Jugoslave...«, koji je autor objavio u povodu 60. obljetnice osnutka zatvora... naslovom »Bivši zatvorenici Titova otoka-zatvora Goli otok pred hrvatskom obalom čekaju do danas na rehabilitaciju«. Tekst u prijevodu Jurja Planinca glasi:

GOLI OTOK - nemilosrdno treperi žega iznad golog kamenja. Sumorno strši stražarski toranj s praznim prozorskim okvirima na vrhu Golog otoka. Zahrdali krevetni nogari gomilaju se pred napuštenim barakama za spavanje zatvoreničkog otoka. Posljednji stanovnici pustog zatočeničkog logora su ovce koje se sklanjaju od žarkog sunca u razbijene radionice, u korov zarasle tvorničke prostorije i zatvoreničke ćelije.

»Priroda si uzima sve nazad«, mrmlija otočki vodič Ivan Perić, dok vodi svoje mušterije po napuštenom sablasnom logoru pred obalom hrvatskog Jadrana. Za otprilike 25 € prevozi Hrvat već deset godina turiste od sedam kilometara udaljenog otoka za ljetovanje Raba svojim brodom na pusti kameni otok. Stanovnici na okolnim otocima znali su za postojanje kažnjeničke kolonije, neki su tamo i radili, pripovijeda vodič. U doba Jugoslavije bio je pristup do 1988. zatvorenog otoka-zatvora »strogo zabranjen«. Jugoslavenski diktator Josip Broz Tito dao je političke protivnike protjerati u zatočenički logor, koji je otvoren u srpnju 1949. Između otprilike 12.000 i 50.000 disidenata bilo je izolirano, ... čeno i prisiljavano na beskorisni najteži rad u tom otočkom logoru. Ti... držio u »paklu Jadrana« najprije bivše drugove. Bez sudskog postupka... deportirano poslije raskida sa Sovjetskim Savezom 1948. tisuće sta... Otok je bio Titov sabirni i kažnjenički logor, veli zagrebački povjesničar Goran Jun... predsjednik Hrvatskog centra za istraživanje komunističkih zločina... su to bili komunistički mjesni odbori koji su samovoljno deportirali sumnjive drugove i prepustili ih zlostavljanju.

78-godišnjeg Branka Mitrovića muče još uvijek ružni snovi, budi se s krikovima iz sna. Njegovo robijanje na Golom otoku bilo je nešto najteže što je u životu prepatio, pripovijeda umirovljeni ginekolog u srpskom glavnom gradu Beogradu. Kao 19-godišnjeg gimnazijalca uhitili su ga u studenome 1949. Sa sudionicima dijelio je letke koji su kritizirali razlaz sa Sovjetskim Savezom.

Mjesecima su ga držali u samici i tukli ga do krvi kod beskonačnih ispitivanja o njegovim pomagačima. U svibnju 1950. pozvali su ga s daljnjim supatnicima pred tročlanu komisiju koja mu je priopćila da je osuđen na dvije godine radnog logora - bez suda, bez postupka. »Smio sam samo potpisati svoju presudu - kopiju nisam dobio.« Učenika su svezali u lance zajedno s drugim deportiranima, u noći je udarcima iz jednog vagona vlaka prebačen preko jedne rampe u otvoreni morski tegljač. Na Golom otoku morali su trčati kroz 500 m dugi špalir od postrojenih logoraša: »Tukli su nas kao bezumnici.« Žega, žeđ, epidemije i ispadi čuvara s premlaćivanjima te na tucanje kamena premještenog logoraša u »Alcatraz na Jadranu« teško su pogodili. Rehabilitacije poslije otpuštanja u ljeto 1951. nije nikad bilo, veli Mitrović ogorčeno danas. »Što je Gulag bio pod Staljinom, to je Goli otok bio pod Titom.«

Nakon zbližavanja Beograda i Moskve sredinom 50-ih godina oslobođeni su posljednji prosovjetski disidenti. No nadalje protjeravali su na Goli otok ne samo kriminalce nego i kritičare režima svih boja. Poslije Titove smrti 1980. okupljao je tada 19-godišnji zagrebački student prava Dobrislav Paraga zajedno s prijateljem Ernestom Brajderom potpise za amnestiju političkih zatvorenika. Nekoliko dana nakon što su dvojica aktivista poslala listu Vladi u Beograd i KSZE-u u Beč, bili su uhićeni. Brajder je umro dok ga je ispitivala jugoslavenska tajna služba, Paragi su kod mučenja slomili obje noge. Ni poslije neovisnosti Hrvatske 1991. nije došlo do rehabilitacije političkih zatvorenika.

»Strukture koje su stvorile otok žive još uvijek u Hrvatskoj«, misli Paraga. »Najviše si priželjkuju političari u Zagrebu da se sve raspline, da tragovi nestanu.« ■